

A PÉNZVILÁG

GAZDASÁGPOLITIKAI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, IX. ker., Boráros-tér 6. szám
Telefon: József 67

SZERKESZTI
RÓNA LAJOS

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Fél évre 50 korona
Egész évre 100 korona
Egy szám ára 2 korona

A VÉKA ALÓL

AZ EGYSZERI VAGYONADÓT maga a miniszterelnök is bejelentette szegedi beszámolóbeszédében. Különösebb reményeket ő sem fűzött ehhez a csodateremtő szerhez, amelyet mégis alkalmazni kell.

(Törlés.)

A helyzet egészen más. A vagyonadó nem huz ki bennünket a hinárból; de egy országnak, amelynek kilencmilliárdos deficitje van, minden garast meg kell ragadnia, amelylyel valamit segíthetünk bajunkon. Ahol szükség van a gyermekjáték megadóztatására, ott nem lehet nélkülözni a vagyonadézmát sem. Ahol nem féltik a tőzsde életét a fölemelt tőzsdeadótól, ott nem szabad irtózni a vagyonadótól sem. Csak két dologgal kell tisztában lenni. Az egyik, hogy ha el kell jönnie a dézsmának, jöjjön minél előbb, mert ki kell kerülni az ideges várakozást, amely soha sem hasznos a gazdasági életben. Második, hogy vigyázni kell, nehogy — és ezt a miniszterelnök is kiemelte — a vagyonadó a gazdasági életet megbénítsa. A henye tőke nem okozhat gondot, de a cselekvő tőkére nagyon kell vigyázni. A kiszáradt fáért akkor sem kár, ha tövestől kivágják, de az életképes fát csak úgy szabad megnyesni, hogy a jövőre még lombosabb legyen.

*

A BÉKE RATIFIKÁLÁSA — így hallottuk ezt a héten — Damokles kardjaként lebeg a fejünk felett. Ha ez így van, akkor helyesen cselekedett a kormány, hogy elhatározta Damokles kardjának fejünk fölül való eltávolítását. Ki kell üritenünk hát ezt a keserű, sőt legkeserűbb poharat is, de meg kell tennünk, mert, ha szabad emberi ígéreteket hinni, akkor remélnünk kell, hogy ezzel az elhatározó lépéssel ismét közelebb jutunk ahhoz a ponthoz, hogy a körülöttünk és a tőlünk távolabb fekvő országokkal szorosabb gazdasági kapcsolatba léphetünk. Szabadabb lesz a mozgásunk és eljuthatunk valami olyan állapothoz, amely ha nem is segít rajtunk, de legalább reményt nyújt. A ratifikálás semmi más, mint a függönynek egyszeri újabb lebocsátása a nagy sorstragédiában, hogy újabb felvonás kezdődjék egészen a végkifejlődésig, amely nem lehet más, mint az intrikusok, a cselszövők végső bukása. Addig, amíg ide eljutunk, legalább szabad gazdasági mozgást kívánunk, hogy erőnk állandó és új táplálékot kapjon.

*

A KÉNYSZERTÁRSULÁS háborus ötlet volt, de a gazdasági bajok ma sokkal inkább érezhetők, mint voltak a háboru alatt. Egészen különös, de valószínű, hogy a háboru kellős közepén már épen ott tartott az egész világ a gazdasági leromlásban, ahol ma vagyunk, de nem vette észre, mert verekedett, mert egész idegzetét lefoghatta a nagy mérközés, amely minden embervér ontása mellett is, gazdasági mér-

közés volt. Egy szóval az ipari üzemek — szeretnék azt mondani, hogy minden néven nevezendő termelés — kényszerszertársulása ma talán még szükségesebb, mint akkor volt. A kényszerszertársulás ugyan nem egyezik meg a gazdasági szabadság elvével; de hogyan fér meg a földbirtokreform a magántulajdon szentségének gondolatával,

hogy vonható egy kalap alá a lakásrekvíralás és a kapitalisztikus világrend, vagy miként fér össze az egyéni szabadsággal a kenyérjegyrendszer? A gazdasági szabadság elvében is lehet ideiglenesen kárt tenni, ha a kényszerszertársulással elérjük a nagy célt, megmozdítani a lejtőn lefelé való útjában a drágaságot.

Fellner Frigyes dr. egyetemi tanár a földbirtokreformról

Kritikai megjegyzések a korszakalkotó törvényjavaslathoz

A földbirtokreformról szóló törvényjavaslat tárgyalása előtérbe került.

(Törlés.)

Kétségtelen, hogy a nemzetgyűlésen is széles mederben folyó vitája lesz a javaslatnak, amely a maga nemében egyedülálló.

(Törlés.)

Ez a javaslat szintiszta magyar alkotás, amelyet valószínűleg forrásmunkának fognak majd másutt is felhasználni. Óriási szociális problémát old meg ez a javaslat. Dacára annak, hogy a kapitalisztikus termelési rend, a magántulajdon szentségének alapján áll, mégis olyan engedményeket tesz a társadalmi béke érdekében, amelyek a ninesteleneket is kielégítik, egyben azonban a kapitalisztikus világrend jogait is csaknem csorbíttatlanul megvédi.

A földbirtokreformról eddig laikus ismertetések jeleltek meg. A Pénzvilág-nak jutott a szerencse, hogy olvasói számára szakszerűségben, világosságban és plasztikus előadásban tökéletes ismertetést nyújtson, amely olyan kiváló szakembertől származik, mint Fellner Frigyes dr. egyetemi rendes tanár. Megkértük a professor urat, adjon A Pénzvilág olvasói számára kritikai ismertetést a most szőnyegre kerülő korszakalkotó törvényjavaslatról. Fellner professor a következőket volt szíves elmondani munkatársunk előtt:

Megszűnik a nyugtalanság

— A földbirtokreformot megvalósítani látott javaslatot, amelyet a nemzetgyűlés a közeli napokban fog tárgyalni, hosszas érdekharc előzte meg. Kívánatos volna, hogy a kérdés szabályozásánál tisztán a közgazdasági érdek legyen irányadó, de miután nálunk politikai és szociális kérdés is volt, természetes, hogy ezeket a szempontokat is figyelembe kellett venni. A legfontosabb, hogy a hosszantartó elégedetlenséget és nyugtalan-ságot megszüntessük és a termelő birtokos osztályt is megszabadítsuk a bizonytalanság érzetétől, hogy a termelés zavartalanul folytatható legyen. Ezért volt szükséges a kérdésnek törvényhozási szabályozása.

Az alapelv:

a földbirtok forgalmi szabadsága

— A törvényjavaslat legfőbb érdeme, hogy a földbirtok forgalmi szabadságának alapelvéből indul ki. Az állam első-sorban a helyenkint nem megfelelő földbirtokmegosztás helyessé tétele érdekében a szabad forgalomból merít. Evégből kiköti az elővételi jogot (16. §.). Ez az eladó jogát nem sérti, mert hiszen ugyanis önszántából akarja eladni birtokát. Az állam ugyanazon feltétellel lesz vevő, mint a fél. Tulajdonképen az elővételi jog már 1817 november hó 1. óta van hatályban, tehát csak a törvénytárunkban lesz új intézmény, tényleg azonban egy már meglévő állapotnak szankcionálását jelenti. Enyhíti az elővételi jogot, hogy nem gyakorolható, ha az ügylet közeli rokonok közt jött létre, továbbá ha 50 holdon aluli ingatlan az adásvételi tárgya és a vevő földműves, vagy hadirokkant stb. Véleményem szerint az elővételi jog gyakorlása lesz a gyakorlati életben a szabály az állam földbirtokszerezésénél. Hiszen átlag évenként a történelmi Magyarországban a háboru előtt 593.000 esetben volt birtokváltás. Igen üdvös a javaslat 25. §-ának az a rendelkezése, hogy az elővételi jog 30 nap alatt gyakorolandó, ami a bizonytalanságot küszöböli ki, mert nem marad sokáig függőben a felek közti jogügylet. De még jobb e szakasz-nak az a további rendelkezése, hogy a felek előzetesen bemutathatják a jogügyletet a közigazgatási bizottságnak, amely, ha azt tudomásul veszi, az állami elővételi jog nem gyakorolható.

Nem lehet minden igényt kielégíteni

— Az elővételi jognál már erősebben érinti a magántulajdon elvét a megváltási jog, amelyet a törvényjavaslat végső esetben biztosít az államnak. Megváltásra ugyanis csak akkor kerül a sor, ha közérdekű célokra sem magánkézből, sem árverésen az ingatlan meg nem szerezhető. A megváltásnak, amely tulajdonképen kisajátítás, két sarkalatos pontja, hogy csak közérdekből van helye és pedig teljes kárpótlás mellett. Közérdekű a javaslat szerint a vitéségi éremmel kitüntetett földművesek, hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvak ellátása legfőképpen 600 négyszögöl földbirtokkal, gazdasági munkásházak építésére szük-

séges területek megszerzése, mezőgazdasági munkások földhözjuttatása, ami által a munkás a polgári osztályba emelkedik, a törpebirtokok kiegészítése legfőlegbb tiz holdig, közszolgálati alkalmazottaknak mezőgazdasági ingatlanhoz juttatása legfőlegbb egy holdig. *Arról szó sem lehet, hogy az itt felemlített igények mind kielégíthetők lesznek*, mert hiszen a szóbanforgó ingatlanok (az ötszáz holdon felüliek) csak kis részben vehetők igénybe és Csonka-Magyarországon 8,481,898 kat. hold szántó van, holott ha minden előbb említett igény kielégítették, ehhez 3,630,104 katasztrális hold volna szükséges.

— A javaslat 28. §-a megállapítja azt a sorrendet, amelyben a megváltás gyakorolható lesz. Elsősorban igénybevehető a háboru alatt szerzett földbirtokok. *E címen szó lehet 500.000 katasztrális holdról.* Kivételt képeznek, ha rokonok és házastársak között történt a birtokát ruházás, továbbá, ha a fél ingatlanát cserélte, ha erdőgazdaságról van szó stb. Másodszor sorra kerülnek a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok ingatlanai, minthogy itt személyhez nem kötött ingatlanról van szó. Végre harmadsorban jönnek a nagybirtokok általában. Bármely mezőgazdasági nagybirtok egy része megváltható lesz. Hogy milyen része, arról a javaslat nem intézkedik, csak azt a fő elvet állapítja meg, hogy a megmaradó földbirtokon okszerű gazdálkodás legyen folytatható. A javaslat elvi álláspontja szerint nagybirtokra Magyarországon szükség van, mert tapasztaltuk a háboru alatt, hogy ezek biztosítják a városok ellátását és a hadsereg élelmezését. Tulajdonképpen olyan nagybirtokról van itt szó, amely a község határának több, mint egyharmadrészét foglalja el.

(Törleszt.)

— A javaslat 35. §-a a megváltást öt évre korlátozza. Megszűnik ugyanis a bizonytalanság, ha a megváltásnak csak öt éven belül van helye. Lényegesen enyhíti a 37. §. a megváltási jog súlyát, mert kimondja, hogy ha a földbirtokos nagy beruházásokat akar eszközölni, úgy az Országos Földbirtokrendező Biróság a fél kérésére tartozik hatvan napon belül nyilatkozni, hogy az illető birtoknál szükség van-e megváltásra és ha igen, milyen mértékig? Ezzel a rendelkezéssel a tervezett beruházásoknak és a belterjes termelés folytatásának lehetősége biztosítva van.

A megváltási ár szabályozása

— Igen fontos a megváltási ár szabályozása. A főelv, hogy a megváltás teljes kártalanítással történjék. De a mai valutaviszonyok mellett igen nehéz eldönteni azt, hogy mikor szólhatunk teljes kártalanításról? A javaslat nagyon helyesen a teljes kártalanítás megállapítását mindenképp a felekre bizza. Ha a magánegyezség nem sikerül, úgy a megváltási eljárás lefolytatására kerül a sor, amely bírói döntéssel végződik. A megváltási árat a törvényszékeknél szervezett vegyes bíróság állapítja meg gazdasági szakértők bevonásával és a fél felbízhat a királyi Kuriához. Ugy a magánegyezség, valamint a megváltási eljárás érvényességéhez a jelzálog-hitelező hozzájárulása szükséges.

A megváltási eljárás elhalasztása

(Törleszt.)

A javaslat 42. §-a igen helyesen és invenciózusan elrendeli, hogy a felek a megváltási eljárást is kitalhatják, elha-

laszthatják tiz évre. Valószínű ugyanis, hogy a korona értékállandósága ennyi idő után már biztosítva lesz. A tiz év alatt a birtokbalépő fél évenként újra megállapítható haszonbért fizet az eladónak, aki viszont előleget kaphat. A megváltási összeg kifizetését is a javaslat a felek egyezségére bizza. Ennek nemléteben készpénzzel történik, illetve záloglevelekkel vagy kötvényekkel. *E műveletbe a törvényjavaslat az összes kötvénykibocsátó intézeteket bekapcsolja*, mert e hatalmas pénzügyi tranzakciót decentralizálva könnyebb lebonyolítani.

— A terhek rendezése tekintetében a javaslat csak a függő kölcsönök kiegyenlítését írja elő kényszerítőleg, míg a hosszú lejáratú zálogkölcsönök meghagyhatók, nehogy a külföldön jól elhelyezett zálogleveleink mobilizáltassanak, a mi nemzetközi fizetési mérlegünk és koronánk árhanatlásával járna.

— A javaslat nem akadályozza meg a jövőben sem a magánparcellázást, csak ellenőrizni rendeli azt. Az egész földbirtokpolitika irányítására az Országos Földbirtokrendező Biróságot állítja fel, amely a függetlenség minden attribútumával van felruházva, hogy a mindenkori politikai befolyásoktól függetlenül legyen a földbirtokpolitika gyakorolható.

(Törleszt.)

A háborus és a forradalmi események olyan tapasztalatokra vezettek, hogy a javaslat az összes érdekelt feleknek csak megnyugtatóra szolgálhat és a kibontakozás egyedüli biztosítékát képező termelésnek legfőbb előfeltételét, a bizonytalanság kiküszöbölését, fogja meghozni.

A valutakereskedők izgalmas gyűlése

Követelik az egyezmény betartását
Rác Géza felszólalása

A Valutakereskedők Egyezménye e héten látogatott ülést tartott, amelyen főként arról a fontos kérdéssel tárgyaltak, hogy milyen rendszabályokat kellene foganatosítani az egyezmény hathatósabb keresztülvitele érdekében.

Az ülést Nágel Pál alelnök nyitotta meg. Megnyitó beszédében hangoztatta, hogy az értekezlet megtartása azért vált szükségessé, mert az utóbbi hónapok eseményei valóban minden kétséget kizáróan beigazolták, hogy különböző újabb intézkedésekre van szükség, hogy a valutaegyezmény rendelkezéseinek érvényt szerezhessenek. Felkérte ennél fogva az ülésen jelenlévőket, hogyha ebben a tárgyban indítványaik lennének, terjesszék azokat az intézőbizottság elé, amely azután saját hatáskörében fog dönteni arról, hogy a javaslatok célszerűeknek látszanak-e a kitűzött cél megvalósítására.

Az első felszólaló Rác Géza, a Pénzvillág belső munkatársa volt, aki — mint lapunk olvasói előtt ismeretes — ezen a helyen számos cikkben kritika tárgyává tette a budapesti tőzsde valutapiacán végbemenő eseményeket és számos olyan indítványt terjesztett már eddig is elő, amelyeknek megvalósítása sok tekintetben hozzájárult a normálisabb piaci állapotok megteremtéséhez. Előadásában mindenképp arra utalt, hogy a valutaegyezmény megalkotása tulajdonképpen azért vált szükségessé, mert a kommun bukása után annyi új taggal szaporodott a tőzsdetagoknak amennyi is hatalmas csoportja, hogy már az év elején nyilvánvaló lett, *hivatalosan elemek távollátása céljából egy szervezetet kell létesíteni.* Egy olyan szervezetet, amely kidolgozott uzánszokkal lép a tőzsde nyilvánossága elé, hogy azután ezekhez a szokásokhoz alkalmazkodva bonyolítsák le a tőzsdei valutaüzleteket azok a tőzsdetagok, akiket a szervezet vezetősége felvett a szervezet kötelékébe. Így is tör-

tént, de a valutaegyezmény megalkotásával, a jelvényviselés rendszerének meghonosításával és az óvadékkötelezettség megállapításával stb. egyáltalában nem érték el a kívánt célt. Már az első hetekben beigazolódtak például, hogy számosan megszegték az egyezmény paragrafusainak első pontját, amely tudvalevően kimondta, hogy alkuszdijsz felszámításának kötelezettsége nélkül tőzsdei valutaüzleteket csak a szerződés aláíróival, illetve azoknak a meghatalmazottjaival szabad kötni. E pont megszegése miatt — ugymond — eleinte számos egyezményes tőzsdetagot kérdőre is vont az intézőbizottság, de azután lassankint ezek a kérdőrehozások is elmaradtak. Elmaradtak pedig azért, mert, mint utólag kitudódott, a nem egyezményes tagok olyan majoritásban voltak a tőzsdén, és néha olyan jelentékeny üzletekkel jelentkeztek a piacon, hogy az egyezményes tagok egyáltalában nem melőzhették a velük való üzletkötést, sőt ha nagyobb megbízásuk volt, kénytelenek is voltak a nem egyezményesek árukinálatát vagy árukeresletét figyelembe venni.

A nem egyezményesek árukinálatának és keresletének figyelembevétele természetesen azt eredményezte azután — mondotta többek között Rác kollégánk — hogy lassankint egészen elfelejtették az emberek a tőzsdén, vagy legalább is nem törődtek azzal, hogy létezik egy valutaegyezmény, (hogy ezzel kapcsolatban életbe léptek különböző szabályok) és hogy olyanok is résztvehetnek és részvehetnek a tőzsdei valutaforgalom lebonyolításában, akik rövid idővel azelőtt más szakmában működtek. Mi sem természetesebb tehát, minthogy önkéntelenül is felvetődött az a kérdés, hogy tulajdonképpen mi a különbség az egyezményes és nem egyezményes tag között és hogy miért kellett az egyezményeseknek a nagy óvadékat és különböző egyezményes díjakat lefizetniük, ha csupán olyan jogaik vannak, mint a nem egyezményes tagoknak.

Utalt munkatársunk arra is, hogy az ugynevezett uzánszoknak sem tudtak eddig érvényt szerezni, mert például egyes valutákból sokan azért nem veszik át az apróbb címleteket, — jöllehet az uzánszok ezt előírják — mert a gyakorlatban a dollárnál is kisebb a kötelesség, mint azt az uzánszok megállapították. A szállítás és átvétel terén észlelt és e helyen bőven tárgyalt állapotokat is szóva teszi és mivel mindezek a kérdések, de különösen a nem egyezményesek állandó térhódításai, számos egyezményes tagot elkedvetlenítettek, azonkívül pedig köztudomású, hogy az egyezmény arra van hivatva, hogy a mai közgazdasági viszonyok mellett olyan rendkívül fontosságot nyert valutaüzlettől a nem szakavatott elemeket távol tartsa, az üzleteket kötő felek részére a megbízások akadálytalan keresztülvitelét biztosítsa, az üzlet irányításánál pedig módot nyújtson az általános közérdekű szempontok érvényre juttatására, ennél fogva az egyezmény megtartása és az egyezmény fontos céljai elérése érdekében a következő javaslatot terjesztette elő:

Kérje fel az intézőbizottság küldöttség útján a tőzsde tanácsát, hogy mielőbb szankcionálja a valutaegyezmény szabályait, mert az intézőbizottság vezető tagjainak egyhangú véleménye szerint a szankcionálás után érvényt lehetne szerezni az egyezmény rendelkezéseinek. Mivel azonban a legilletékesebb forrásból származó nyilatkozat alapján tudomása van arról is, hogy a szankcionálás után is csak az egyezmény vezetőségére fog hárulni a feladat, hogy a valutapiacot rendet teremtsen, illetve az oda nem valókat távollattartsa, felkéri az intézőbizottságot, — nehogy monopolisztikus jelleget tulajdonítsanak az intézménynek — hogy az egyezménybe való felvételüket kérelmező tagok kérvényeit a legliberálisabban bírálja el, vegyen fel még 40–50 olyan tagot, akik erre érdemesnek bizonyultak, hogy azután azokkal szemben, akiket nem tartott érdemesnek a felvételre, legszigorubbán alkalmazhassa az egyezmény szabályait. Indítványozza, hogy éppen úgy mint az értéktőzsdén, itt is 3 éves tagsághoz kössék az egyezménybe való jutás lehetőségét, hogy a meghatalmazottak számát redukálják és hogyha a korlátot felállították, amit feltétlenül szükségesnek tart, alakítsanak egy öttagú bizottságot, amelynek az legyen a feladata, hogy a legszigorubbán ellenőrizze, kik azok az egyezményes tagok, akik szembe helyezkednek az egyezmény rendelkezéseivel.

Rác Géza előadását nagy tetszéssel fogadták. Utána szólaltak fel László Mór, Varga Viktor, Weisz Emil és még néhány más meghívott, akik ugyszólván mind magukévá tették az indítványokat, úgy, hogy rövidesen deputáció megy ebben az ügyben a tőzsde tanácsához.

